

Återrapportering 2024

Vilt och trafik

(NV-06993-21)

Foto: Madeleine Lewande

Återrapportering 2024 gällande avtal om Vilt och Trafik (NV-06993-21) mellan Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet.

Sedan 1 juli 2022 har Svenska Jägareförbundet (nedan benämnt förbundet) arbetat med avtalet för Vilt och trafik mellan förbundet och Naturvårdsverket. Rapporten avser perioden 2024 01 01-2024 12 31 (nedan benämnt perioden).

Uppdraget syftar till att minska lidandet för trafikskadat vilt genom att bemanna, organisera och utveckla den frivilliga eftersöksorganisationen inom Nationella Viltolycksrådet (NVR). Uppdraget består av en del som beskriver vad förbundet ska uppfylla från avtalsstart samt tre delar mellan vilka det finns samordningsvinster som förbundet ska utföra. I redovisningen för de tre delarna ingår även de punkter som förbundet ska uppfylla från avtalsstart.

- Koordinering av den frivilliga eftersöksorganisationen inom NVR.
- Medverkan i och bidragande till utveckling av samtliga nivåer inom NVR.
- Ansvar för att kompetens inom och om eftersöksverksamhet bibehålls och höjs.

KOORDINERING AV DEN FRIVILLIGA EFTERSÖKSORGANISATIONEN INOM NVR

Organisationen är inte bara talrik och geografiskt utspridd utan bygger också till stor del på frivilliga krafter som förväntas samverka framgångsrikt med Polismyndigheten. Dessutom är verksamheten kringgärdad av omfattande regelverk, vilket innebär en utmaning att kommunicera gentemot målgruppen av utspridda uppdragstagare.

Till de viktigare uppgifterna för jägarsidan hör att åt Polismyndigheten tillhandahålla lämpliga eftersöksekipage. I dagsläget finns cirka 4 100 frivilliga jägare inom NVR. Under 2024 hantlade dessa frivilliga jägare cirka 74 700 viltolyckor med cirka 77 400 inblandade djur.

Förbundet har under perioden genomfört digitala möten med länsansvariga jägare där koordinering, kompetensutveckling, säkerhet, utveckling och rutiner är centrala punkter för att på ett etisk och säkert sätt minska lidandet för vilt som varit inblandat i en viltolycka. Under perioden har det funnits en länsansvarig jägare för samtliga län som har till uppgift att samordna verksamheten i respektive län.

Tillhandahållande av ekipage

Tillhandahållande av eftersöksekipage är ett arbete som främst utförs av länsansvarig jägare och samordningsansvarig lokalt. Samordningsansvarig lokalt ombesörjer, i samråd med länsansvarig jägare och polis, att behovet av kontaktpersoner och eftersöksjägares antal och kompetens uppfylls i dennes ansvarsområde.

Läns- och samordningsansvariga för jägarna får genom sina goda kontaktytor kännedom om tänkbara ekipage för rekrytering. Dessutom hjälper läns- och samordningsansvariga för jägarna till så att eftersöksjägare och kontaktpersoner har erforderlig information, utbildning och säkerhetsutrustning genom till exempel fysiska möten, telefon- eller mailkontakt.

Under 2022 inleddes ett arbete med att ta fram rutiner som verkar för att det finns en kontaktperson som är nåbar för Polismyndigheten inom fyra samtal. Förbundet bedömer att det vid den absoluta majoriteten av alla viltolyckor finns en kontaktperson som är nåbar inom fyra samtal och syftet med utvecklande av rutiner är att på ett effektivt sätt hantera de fall då Polismyndigheten inte får tag i en kontaktperson inom det aktuella området där en viltolycka inträffat. Jourlösningen hos de frivilliga jägarna inom NVR ser något olika ut inom landet och länsansvariga jägare för diskussionen med ansvariga poliser på regionnivå med stöd från förbundet.

Registerhållning och kommunikation

Läns- och samordningsansvariga förser NVR:s databas med aktuella uppgifter om kontaktpersoner, eftersöksjägare och deras hundar. Dessutom förutsetts att alla läns- och samordningsansvariga upprätthåller kommunikation med viktiga aktörer för att:

- Stimulera till utveckling av eftersöksekipage genom att informera om utbildningar och andra aktiviteter inom området.
- Vara uppdaterad om vilka som har jakträtten på olika marker, vilket tillgodoses genom den lokala förankringen med samordnare och uppdragstagare.
- Ge information om frekventerade olycksplatser till älgförvaltningsgrupper, älgskötselområden, kommuner eller andra som lokalt vill förebygga uppkomsten av viltolyckor.
- Hos jakträttshavare och allmänhet informera om och förebygga missförstånd om arbetet inom NVR.

Förbundet har arbetat fram en rutin för att meddela Polismyndigheten i de fall information framkommer om att uppdragstagare inom den frivilliga eftersöksorganisationen inom NVR visat sig vara olämpliga i sina roller. Rutinen är, i skriftlig och muntlig form, delgivna länsansvariga jägare.

Nyrekrytering av eftersöksekipage

Idag finns ett koncept för nyrekrytering av eftersöksekipage till NVR. Reglerna är gemensamma för hela landet, men medger anpassning till rådande förhållanden i länen. Det är en anpassning som är avgörande för måluppfyllanden i uppdraget Vilt och trafik mellan förbundet och Naturvårdsverket.

Centralt i detta är främst att förmågan att spåra i lina respektive förmågan att använda lös hund godkänns separat. Detta för att tydliggöra vikten av dem båda för att framgångsrikt lyckas med trafikeftersök och förkorta viltets lidande.

Inom den frivilliga eftersöksorganisationen sker en naturlig rekrytering av lämpliga ekipage efter behov baserat på antalet viltolyckor samt när ett eftersöksekipage lämnat NVR. I några områden har det varit svårt att rekrytera eftersöksekipage för rådjur. I de fallen kan förbundets olika nivåer stödja med rekrytering via våra utbildningar, kontakt med jakthundklubbar och kommunikation.

Foto: Hans Bergren

MEDVERKAN I OCH BIDRAGANDE TILL UTVECKLING AV SAMTLIGA NIVÅER INOM NVR

Under perioden har samverkan skett med flera organisationer och myndigheter, framför allt Polismyndigheten, Trafikverket och Naturvårdsverket. Jägareförbundet är en aktiv part inom NVR och ingår både i rådet och AU samt bidrar till olika arbetsgrupper. Rådet består av Polismyndigheten, Trafikverket, Naturvårdsverket, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas riksförbund. Fokus för rådets arbete har, efter förändringen 2023, gått från att arbeta viltolycksförebyggande till att fokusera på arbetet som sker när en viltolycka väl har uppstått.

Under perioden har korta och regelbundna samverkansmöten genomförts mellan förbundet och Polismyndigheten i syfte att utveckla och förbättra regelverk, rutiner och kommunikation. 30 april upphävdes FAP 226-1 av regeringen, en av de styrande föreskrifterna för arbetet med viltolyckor. FAP 226-1 ersattes med en handbok hos Polismyndigheten som inte hanterar jägarnas arbete inom NVR. Naturvårdsverkets eftersöksföreskrifter var inte påbörjade när FAP 226-1 upphörde att gälla och har inte heller påbörjats under resterande del av 2024. Trots det har verksamheten fungerat tillfredsställande under hela perioden på grund av bra samarbete på alla nivåer inom NVR. Trots det goda samarbetet anser förbundet att det finns anledning att se över ansvarsfördelningen kopplat till viltolyckor framöver samt att det behövs en aktör som tar ansvar och aktivt utvecklar det viltolycksförebyggande arbetet.

Samverkan med Trafikverket har främst skett genom deltagande i möten om djurpåkörningar på väg och järnväg. Diskussionerna under mötena har främst handlat om att förbättra anmälan av viltolyckor som sker på järnväg och hantering av kadaver på och bredvid vägbanan samt det extra arbete som jägarna inom NVR gör när de transporterar bort kadaver, vilket inte ingår i uppdraget. Samverkan med Trafikverket har också handlat om säkerhetsutrustning och riskbedömning vid arbete på och bredvid väg- och spårområde, vilket är mycket viktiga frågor.

Under perioden har frågor om försäkringar kopplade till viltolycksuppdrag fortsatt att diskuteras. Framför allt vilken typ av försäkringar som behöver tecknas av den enskilda jägaren för att uppnå ett fullgott försäkringsskydd. Alla eftersöksjägare är idag försäkrade i en särskild personskadeskyddsförsäkring hos Kammarkollegiet via Polismyndigheten och alla hundar inom NVR är försäkrade hos Agria via Svenska Jägareförbundet.

Internt sker samverkan främst genom regelbundna möten med länsansvariga jägare där koordinering, kompetensutveckling, säkerhet, utveckling och rutiner är centrala punkter för att på ett etiskt och säkert sätt minska lidandet för vilt som varit inblandat i en viltolycka. Arbetet med säkerhetsfrågorna för den frivilliga eftersöksorganisationen är extremt viktigt. Uppdragen utförs i en högriskmiljö av varierad grad, framför allt på eller i närheten av väg.

Under 2024 lanserade förbundet ett webbaserat formulär där jägare inom NVR kan rapportera säkerhetsincidenter som uppstår under trafikeftersöksuppdrag. Formuläret nås via inloggat läge i viltolycka.se där man länkas vidare till förbundets webb. Syftet är att samla in data för att kunna arbeta med att höja säkerheten för eftersöksjägare samt att kunna meddela Polismyndigheten i de fall där en allvarlig säkerhetsincident uppstått.

ANSVAR FÖR ATT KOMPETENS INOM OCH OM EFTERSÖKSVERKSAMHET BIBEHÅLLS OCH HÖJS

Utbildning

Förbundets utbildningsorganisation levererar kurstillfällen över hela landet och kurser av flera slag. Utbildningarna kompletterar varandra. Både gällande tillgänglighet och inriktning för att täcka behovet utifrån förbundet uppdrag. Förbundet har flera utbildningar som riktar sig till att höja kompetensen hos uppdragstagare inom NVR samt minska viltets lidande.

Eftersöksutbildning - teori

En bred digital introduktionsutbildning som deltagaren har tillgång till under ett helt år. Utbildningen är kostnadsfri för jägare anslutna till NVR. Under perioden hade kursen 252 deltagare.

Eftersöksutbildning - praktik

Förbundet har cirka 100 eftersöksinstruktörer utspridda över landet för genomförandet av denna kurs. Kursen ger en bred förståelse för det praktiska eftersöksarbetet, med fokus på uppgörande och säkerhet. Kursen omfattar minst 22 timmar.

Eftersöksutbildning - fortsättning

En kurs som förbundets cirka 100 instruktörer tillhandahåller. Kursen är en möjlighet till vidareutbildning, exempelvis för dem som genomfört Eftersöksutbildning - praktik.

Instruktörsutbildning eftersök

Denna kurs syftar till att upprätthålla förbundets organisation av cirka 100 eftersöksinstruktörer spridda över landet.

Specialsituationer eftersök

En specialiserad kurs för redan skickliga eftersöksekipage. Ett antagningssystem säkerställer rätt målgrupp. Kursen sker delvis i workshopformat. Experter inom olika områden tillför sådant som mycket få eftersöksjägare har kunskap inom. Tanken är att kursdeltagarna ska bli bättre rustade för ovanliga och extrema situationer.

Trafikeftersök stora rovdjur

Utbildningen riktar sig enbart till jägare anslutna till NVR och handplockas utifrån kompetens, hundmaterial och behov inom det aktuella länet. Förbundet samverkar brett för genomförandet av denna utbildning. Samverkan sker med Polismyndigheten, Skandinaviska björnprojektet, Viltskadecenter och Statens veterinärmedicinska anstalt. Kopplat till de eftersöksekipage som genomgår utbildningen finns ett certifieringssystem baserat på en testverksamhet av eftersöksjägare och hund.

Eftersöksutbildning - Trafik

Under perioden utbildade Jägarförbundet uppdragstagare inom NVR genom den nya utbildningen "Eftersöksutbildning - Trafik" som omfattar 10 timmars studier. Utbildningen erbjuds endast uppdragstagare inom NVR och är kostnadsfri. I ett första skede riktades satsningen till länsansvariga jägare och samordnare. Från och med 1 juli kan alla uppdragstagare inom NVR anmäla sig och genomgå utbildningen. Under perioden deltog 140 uppdragstagare inom NVR. Utbildningen genomförs på distans, där hemuppgifter varvas med videomöten. Utbildningen innehåller bland annat delar om säkerhet vid väg, lagar och kunskap om eftersök. Under perioden deltog 298 uppdragstagare på utbildningen.

Länsspecifika utbildningar

Under trafikeftersök finns många risker att hantera. Till de större hör trafikmiljön och lossande av skott. I länen genomförs aktiviteter som syftar till säkrare genomförande och högre upplärande av eftersök. Bland annat har länen för denna verksamhet nyttjat förbundets eftersöksskytte för skjutbiografer och "Vård i det vilda", som är en utbildning i första hjälpen för hund och människa. Länsansvarig jägare har möjlighet att söka aktivitetsbidrag för genomförande av länsspecifika utbildningar utifrån identifierat behov.

Foto: Malin Liljeholm

Kommunikation

Avgörande för läns- och samordningsansvarigas arbete med att tillhandahålla eftersöksekipage är en riklig kommunikation. Detta så att områdesansvariga är uppdaterade om utvecklingen inom alla områden av denna stora och ämnesmässigt breda verksamhet. För denna internkommunikation används fysiska möten, distansmöten, mail, webb och slutna internetforum.

En viktig insats för att skapa gynnsamma förutsättningar är extern kommunikation. Kommunikation som riktar mot allmänheten och övriga samhället skapar bättre förutsättningar för det operativa eftersöksarbetet och acceptansen för jakten som helhet. Förbundet riktar även kommunikation till allmänheten i syfte att öka säkerheten för uppdragstagarna samt vikten av att anmäla och märka ut en viltolycka för att minska lidandet för trafikskadat vilt.

Extern kommunikation har också en viktig funktion för det förebyggande arbetet. Av okunskap eller medvetet risktagande anpassar många trafikanter inte körsättet efter att vilt kan dyka upp på vägen. Att öka allmänhetens medvetandegrad om risken för viltolyckor är därför en viktig del i att förebygga uppkomsten av viltolyckor, vilket i sin tur ger minskat mänskligt lidande, minskade samhällskostnader och minskat lidande för viltet.

Svenska Jägareförbundet ställer upp på alla nivåer och över hela landet för att både besvara massmedias frågor om viltolycksproblematiken och informera allmänheten om viltolyckor. Under nationella viltolycksveckan, vecka 39, intensifierar förbundet kommunikationen till jägare och allmänhet. I övrigt sker extern kommunikation löpande.

SLUTORD

Årsredovisningen avser helåret 2024 där förbundet jobbat i enlighet med uppdraget som syftar till att minska lidandet för trafikskadat vilt genom att bemanna, organisera och utveckla den frivilliga eftersöksorganisationen inom NVR. Många av de större utvecklings- och förbättringsfrågorna inom verksamheten kring trafikeftersök är beroende av samverkan med framför allt Polismyndigheten, Trafikverket och Naturvårdsverket.

ÖSTER MALMA MARS 2025

Öster Malma den dag som framgår av våra elektroniska underskrifter.

Jesper Einarsson
Eftersökssamordnare

Åke Granström
Vice generalsekreterare

Denna återrapportering har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.